

ABD/İSRAİL KOALİSYONU İLE İRAN ARASINDA DEVAM EDEN SAVAŞIN HARP PRENSİPLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRMESİ

31 Mart 2026 itibarıyla, 28 Şubat'ta başlayan İran, İsrail ve Basra Körfezi'nden Yemen'e kadar uzanan oldukça geniş bir bölgede devam eden ve bir ayı geride bırakan savaşı pek çok uzman değerlendiriyor. Biz de emekli bir asker olarak askeri literatür açısından bir değerlendirme yapalım dedik. Burnumuzun dibinde olan bu savaşın bizim tarafımızdan çok iyi takip edilmesi ve her detayın hassasiyetle analiz edilmesi zaruridir.

Nükleer silahların bir tehdit olarak geri planda tutulduğu fakat dijital çağın tüm teknik imkanlarının kullanıldığı yeni konsept bir savaşı bütün dünyayla birlikte izliyoruz. Bu savaşın içinde olan ülkelerin yaşadıkları gerilimler bölgedeki enerji koridoru başta olmak üzere farklı yollardan tüm dünyayı etkilemektedir. İnsani ve ekonomik yönden bugün yaşananların yakın gelecekte bütün dünyayı etkilemeyi sürdüreceğini de haber veriyor. Savaşın bir an önce sona ermesini temenni ediyoruz. Ancak geçen yüzyılda yaşanan iki dünya savaşının ortaya çıkış sebeplerini ve yayılma şeklini düşününce ve sıcak çatışmaların çok yakınındaki bir ülke olarak bugünden yarına her türlü tedbiri almamız gerektiğinin altını bir kez daha çizmek gerektiğini ifade etmemiz gerekiyor.

Her konunun bir vaka analiz yöntemi olduğu gibi harplerin de vaka analizi yapılırken izlenecek bir yol vardır. Harp tarihinin ana konusu olan savaşlar askeri tarihçiler için hassas bir şekilde otopsi yapılması gereken bir kadavra gibidirler. Bu maksatla harbin başından sonuna uygulanan harp prensipleri açısından vakayı, yani harbi duygusallıktan uzak bir şekilde analiz etmek gerekir. Aşağıda yaptığım analizlerde, savaşın neden satrançtaki "pat" durumuna (yenişememek) girdiğini on bir harp prensibi çerçevesinde değerlendirdim.

ABD-İsrail Koalisyonu ile İran Savaşı: Harp Prensipleri Analizi

Aşağıdaki tablo, çatışmanın ilk ayındaki performansları ve mevcut stratejik durumu yansıtmaktadır.

Harp Prensipleri	ABD	Puan (10)	İSRAİL	Puan (10)	İRAN	Puan (10)
1. Hedef	Stratejik bir belirsizlik hâkim; rejim değişikliği mi yoksa nükleer tesis imhası mı netleşmedi.	6	Net bir hedefi var: Hizbullah ve İran tehdidini kalıcı olarak sınırlarından uzaklaştırmak.	7	Bekayı korumak ve savaşı bölgesel bir yıpratma sürecine yayarak koalisyonu yormak.	9
2. Taarruz	Başlangıçta üstündü ancak şu an "savunmacı bir taarruz" (Hürmüz'ü koruma) aşamasına geriledi.	5	Çok agresif; Lübnan ve Suriye'de sürekli inisiyatif alma peşinde.	8	"Yatay tırmanma" ile farklı cephelerden (Vekiller aracılığıyla) karşı saldırılar yapıyor. Sürekli savunma durumunda kalmanın yıpratıcılığını aşmaya çalışıyor.	7

3. Sıklet Merkezi	Ateş gücü çok yüksek ama coğrafi olarak çok dağılmış durumda (Körfez-Akdeniz-Hint Okyanusu).	4	Kuzey cephesinde (Lübnan) kuvvetini yoğunlaştırmış durumda, ancak iç güvenlik riskleri bunu bölüyor.	6	Savunma derinliği ve yeraltı tesisleri sayesinde gücünü en kritik noktada (Vatan savunması) topluyor.	8
4. Kuvvet Tasarrufu	Devasa bir bütçe kullanıyor; ucuz dronlara karşı pahalı füzeler atmak zorunda kalıyor. Maliyeti çok yüksek bir savaşı devam ettirmenin zorlukları savaş ilerledikçe artacak.	3	Kendi hava savunma sistemlerini korumak için ciddi kaynak harcıyor, ekonomi alarm veriyor.	3	Vekil güçleri (Proxy) kullanarak kendi ana ordusunu yıpranmaktan koruyor; maliyeti düşük tutuyor.	9
5. Manevra	Deniz ve hava manevrasında rakipsiz ancak kara manevrası riskleri nedeniyle sınırlanmış durumda. Denizde Hürmüz Boğazı'na takıldı. Havada ise F35 gibi çok pahalı sistemlerini İran'ın ucuz hava savunmasına feda etmekten çekiniyor. Coğrafi uzaklık bu konuda da büyük engel.	5	Lübnan'da taktik manevra denemeleri yapıyor ancak coğrafya ve tüneller engeline takılıyor. Manevra kabiliyetini kısıtlayan bir şey de ABD'nin deniz ve hava gücüne ve istihbarat desteğine mutlak bağımlı.	5	Stratejik manevra kabiliyeti (Savaşı Körfez'e ve enerji yollarına yayma yeteneği) çok yüksek. Vekil güçlerini İran toprakları dışında Yemen, Irak ve Lübnan'da etkin olarak kullanma kabiliyetine sahip.	8
6. Emir Komuta Birliği	Pentagon ve Beyaz Saray arasında seçim yılı baskısı nedeniyle görüş ayrılıkları yaşanıyor.	5	Savaş kabinesi içinde siyasi çekişmeler, askeri kararların netliğini bozabiliyor.	4	Karar mekanizması merkezi ve dikey; Hamaney sonrası geçiş sürecine rağmen hiyerarşi korunuyor.	8
7. Emniyet	Siber emniyeti yüksek ancak lojistik hatları (Hürmüz-Babülmendep) ciddi tehdit altında.	6	Kendi hava sahasını koruyan ve aşılmaz dediği "Demir Kubbe" her gün deliniyor.	6	Tesislerini yeraltına alarak, savaşı İran'ın derinliklerinden uzak tutarak ve mobilityyi artırarak fiziksel emniyetini sağlıyor.	7
8. Baskın	28 Şubat operasyonu başlangıçta baskın etkisini yakaladı. Sonraki aşamalar için coğrafi uzaklığın dezavantajlarını yaşıyor.	5	İstihbari operasyonlarla sürekli küçük çaplı şoklar yaratabiliyor.	7	Bölgesel müttefiklerinin (Yemen, Irak vb.) eş zamanlı devreye girmesiyle koalisyonu şaşırttı. Beklenmedik direnciyle sürprizleri devam ediyor.	8
9. Sadelik	Çok katmanlı ve teknolojik operasyonel planlar hata payını artırıyor.	4	Hedefleri net ama uygulama planları siyasi baskılarla karmaşıklaşıyor.	5	"Direnci ve yıpratma" odaklı, karmaşık olmayan ama etkili bir strateji izliyor.	8

10. Lojistik	Okyanus ötesinden ikmal zorluğu; mühimmat stoklarında azalma emareleri var. Lojistik maliyet çok yüksek.	4	ABD yardımlarına göbekten bağlı; uzun süreli bir savaşta ikmal hatları kırılabilir.	6	Uzun yıllardır ambargo altında kalmış bir ülke. Kendi savunma sanayii ve iç hatları sayesinde dışa bağımlılığı düşük, direnci yüksek.	8
11. Moral	Uzak bir coğrafyadaki savaş, kamuoyu ve asker nezdinde moral motivasyon kaybına gebe. Savaşın ideolojik altyapısı kamuoyunda güçlü değil.	4	Varoluşsal bir savaş algısı nedeniyle moral yüksek ama ekonomik çöküş bunu tehdit ediyor. Uzayan bir savaşa moral direnci zayıf.	6	"Kutsal Savunma" ve ideolojik bağlılık, zor şartlara rağmen direnci diri tutuyor.	9
TOPLAM		51		63		89

Mevcut Durumun Analizi

Bugünkü tabloya baktığımızda; ABD ve İsrail koalisyonunun **teknolojik ve askeri üstünlüğünün**, İran'ın **asimetrik direnci, kuvvet tasarrufu ve stratejik sabrı** karşısında bir "tıkanma" yaşadığını görüyoruz.

- **Asimetrik Üstünlük:** İran, hedef, kuvvet tasarrufu, lojistik ve moral prensiplerinde koalisyona ciddi bir üstünlük sağlamış durumda. Koalisyonun milyarlarca dolarlık harcamasına karşılık, İran'ın vekil güçler üzerinden yürüttüğü düşük maliyetli harp, savaşı sürdürülebilir kılıyor.
- **Stratejik Pat Durumu:** ABD'nin hedef prensibindeki muğlaklık, operasyonel başarıların siyasi bir zafere dönüşmesini engelliyor. İsrail ise çok cepheli bir savaşın yarattığı emniyet ve moral baskısı altında.

Genel duruma dair benim yorumum şu: Koalisyon, savaşı kısa sürede bitirecek "kafa koparma" hamlesini 28 Şubat'ta yapamadığı için, şimdi İran'ın en iyi bildiği sahaya (yıpratma savaşına) çekilmiş durumda. Bu durum, bölgedeki dengeleri sadece askeri değil, **ahlaki** ve ekonomik açılardan da derinden sarsıyor.

Harp tarihi biliminin o soğukkanlı "otopsi" yöntemiyle yukarıdaki tabloda verdiğimiz 11 harp prensibini her üç aktör için de ayrı ayrı masaya yatıralım:

11 Harp Prensibi Üzerinden Aktör Analizleri

1. Hedef

- **ABD (6):** Stratejik bir belirsizlik içinde. Nükleer tesisleri mi vuruyor yoksa İran'ın yönetim merkezini mi? Hedef net olmayınca kuvvet de dağılıyor.
- **İSRAİL (7):** Hedefi net: Tehdidi sınırlarından uzaklaştırmak. Ancak bu hedefe ulaşmak için gereken maliyet, hedefi aşmış durumda.
- **İRAN (9):** En net hedefe sahip aktör. Rejimin bekası ve savaşı yayarak koalisyonu yormak. Bu netlik operasyonel rahatlık sağlıyor.

2. Taarruz

- **ABD (5):** Baştakinin aksine şimdiki durumda savunmacı bir taarruza (Hürmüz'ü koruma) çekildi, inisiyatifi kaybediyor.
- **İSRAİL (8):** Agresifliğini koruyor; Lübnan ve Suriye'de sürekli darbe vurma peşinde.
- **İRAN (7):** "Yatay tırmanma" ile farklı cephelerden karşı saldırılar yaparak pasif savunmadan çıkıyor.

3. Sıklet Merkezi

- **ABD (4):** Gücü okyanuslara dağılmış durumda; her yere yetişmeye çalışırken hiçbir yerde tam etkili olamıyor.
- **İSRAİL (6):** Kuzeyde yoğunlaşsa da iç güvenlik ve diğer cepheler kuvvetini bölüyor.
- **İRAN (8):** Savunma derinliği ve yeraltı tesisleri sayesinde gücünü "vatan savunması" odağında toplamayı başarıyor.

4. Kuvvet Tasarrufu

- **ABD (3):** Ekonomik bir felaket senaryosu. Milyon dolarlık füzelerle bin dolarlık dronları vurmaya çalışıyor.
- **İSRAİL (3):** Hava savunma maliyeti ekonomiyi alarm seviyesine getirdi.
- **İRAN (9):** Kendi ordusunu saklayıp vekilleri (proxies) öne sürerek mükemmel bir kuvvet tasarrufu sergiliyor.

5. Manevra

- **ABD (5):** Denizde Hürmüz'e, karada coğrafi uzaklığa takıldı. F-35 gibi pahalı sistemleri riske atmaktan çekiniyor.
- **İSRAİL (5):** Taktik manevraları tünellere ve Lübnan coğrafyasına takılmış durumda.
- **İRAN (8):** Stratejik manevra alanı geniş. Savaşı istediği zaman Körfez'e, istediği zaman Kızıldeniz'e taşıyabiliyor.

6. Emir Komuta Birliği

- **ABD (5):** Seçim yılı baskısı ve Pentagon-Beyaz Saray çekişmesi kararları hantallaştırıyor.
- **İSRAİL (4):** Savaş kabinesindeki siyasi kavgalar askeri kararların üzerine gölge düşürüyor.
- **İRAN (8):** Merkezi ve dikey hiyerarşi, kriz anlarında bile hızlı ve tek sesli karar alabiliyor.

7. Emniyet

- **ABD (6):** Siber emniyet tam olsa da lojistik hatları fiziksel olarak tehdit altında.
- **İSRAİL (6):** "Aşılamaz" denilen hava savunma şemsiyeleri her gün delinerek psikolojik emniyeti sarsıyor.
- **İRAN (7):** Tesislerini derinliklere ve yeraltına gömerek fiziksel varlığını korumaya devam ediyor.

8. Baskın

- **ABD (5):** 28 Şubat şokunu devam ettiremedi; coğrafi uzaklık sürpriz yapma hızını kesti.
- **İSRAİL (7):** İstihbari operasyonlarla küçük ama etkili şoklar yaratabiliyor.
- **İRAN (8):** Bölgesel müttefiklerini eş zamanlı sahaya sürerek koalisyonun stratejik hesaplarını bozdu.

9. Basitlik ve Sadelik

- **ABD (4):** Fazla teknolojik ve karmaşık planlar, sahadaki beklenmeyen güçlü direnç karşısında hata payını artırıyor.
- **İSRAİL (5):** Siyasi baskılar askeri planları dolambaçlı hale getiriyor.
- **İRAN (8):** "Yıpratma ve direnç" üzerine kurulu, karmaşık olmayan ama ölümcül bir stratejisi var.

10. Lojistik

- **ABD (4):** Okyanus ötesi ikmal hattı yoruluyor; mühimmat stoklarının hızla eksilmesi ve bölgedeki üslerle uçak gemilerindeki hasar işi zora sokuyor.
- **İSRAİL (6):** Tamamen ABD'ye bağlı; bu da stratejik özerkliğini kısıtlıyor.
- **İRAN (8):** Ambargo geçmişi sayesinde kendi kendine yetebiliyor; iç hatları kullanması büyük avantaj. Çin ve Rusya bağlantılarını aktif kullanıyor.

11. Moral

- **ABD (4):** Uzak bir savaş ve kamuoyu desteğinin yokluğu askerin moralini kemiriyor.
- **İSRAİL (6):** Başta yüksekti ancak ekonomik çöküş ve uzayan savaş moral direncini zayıflatıyor.
- **İRAN (9):** İdeolojik bağlılık ve "Kutsal Savunma" anlayışı, en zor şartlarda bile direnci diri tutuyor.

Genel Durum Yorumu: Bir Aylık Bilançonun Anatomisi

Bu tabloya göre; ABD ve İsrail koalisyonu teknolojik bir dev gibi görünse de **Kuvvet Tasarrufu (3-3)** ve **Lojistik (4-6)** gibi savaşın "bel kemiği" olan prensiplerde sınıfta kalmış durumda. İran ise 89 puanla, asimetrik bir gücün konvansiyonel bir dev karşısında nasıl "stratejik bir denge" kurabileceğini ders kitabı gibi gösteriyor.

Benim yorumum şudur: Savaşın 31 Mart 2026 itibarıyla kilitlenmesinin temel nedeni, koalisyonun **ahlaki** ve ekonomik maliyeti artık kaldıramıyor olmasıdır. İran, savaşı cepheden çıkarıp bir "maliyet savaşına" dönüştürerek rakibini kendi ağırlığı altında eziyor.

Burada şöyle bir soru akla gelebilir:

- Trump ve Netanyahu için bu savaşı pat durumunda sonuçlandırmak iç kamuoyları açısından mağlubiyet addedilecektir. Bu nedenle gidişatı lehlerine çevirmek veya en azından karşı tarafı moral olarak ciddi bir sarsıntıya sokmak isteyeceklerdir. Bunun için kendilerini çok güçlü bir "**son darbe**" yapmak zorunda hissedeceklerdir. Bu darbe **nükleer bir taarruz** olabilir mi?

Bu sorunun cevabını harp sanatı açısından şöyle değerlendirmek mümkündür:

Harp tarihi ve askeri strateji açısından baktığımızda, Trump ve Netanyahu gibi profiller için "pat" durumu (yenişememek), sadece askeri bir duraklama değil, siyasi bir intihardır. Siyasi bekalarını "**mutlak zafer**" vaadi üzerine kuran liderler için savaşın uzaması, halk nezdindeki meşruiyetlerini kemiren bir etki yaratır.

Bu açıdan "son darbe" arayışı, askeri literatürde "**Stratejik Felç**" yaratma arzusudur. Ancak nükleer seçenek, görüldüğünden çok daha karmaşık bir denklemdir.

Nükleer Taarruz: Bir "Çözüm" mü yoksa "Stratejik İntihar" mı?

Yukarıda tartıştığımız 11 prensipli tablo üzerinden nükleer bir saldırı olasılığını "kadavra" usulüyle inceleyelim:

1. Sıklet Merkezi ve Baskın

Nükleer bir vuruş, **Sıklet Merkezi** prensibini en radikal şekilde uygulama yöntemidir. Tek bir mühimmatla İran'ın komuta kontrol merkezlerini veya nükleer altyapısını buharlaştırarak "pat" durumunu saniyeler içinde bozabilir. **Baskın** etkisi ise sarsıcı olur; ancak bu, savaşın sonu değil, mahiyetinin tamamen değişmesi anlamına gelir.

2. Moral ve Ahlaki Zemin

Burada ciddi bir kırılma yaşanır. Yukarıda İran'ın **Moral** puanını 9 olarak belirlemiştik. Nükleer bir saldırı iki uçlu sonuç doğurabilir:

- **Çöküş:** Halkın direnci tamamen kırılabilir.
- **Kenetlenme:** Saldırı, İran ve müttefikleri için savaşı "ulusal bir savunmadan" öte, "varoluşsal bir cihat/direnış" seviyesine taşır. Batı kamuoyundaki **ahlaki** baskı ise Trump ve Netanyahu'yu kendi ülkelerinde bile izole edebilir.

3. Emniyet ve Lojistik

Nükleer bir saldırının en büyük askeri engeli coğrafyadır. Radyoaktif serpentinin rüzgarlarla Körfez müttefiklerine ve hatta İsrail'in kendisine ulaşma riski, **Emniyet** prensibini felç eder. "Düşmanı yok ederken kendinizi ve dostlarınızı zehirlemek" stratejik bir başarı sayılmaz.

Masadaki Gerçek Senaryo: "Taktik" mi "Stratejik" mi?

Eğer bir "son darbe" gelecekse, bu büyük ihtimalle Hiroşima tipi devasa bir yıkımdan ziyade, "**Düşük Verimli Taktik Nükleer Silahlar**" (örneğin B61-12) ile yapılabilir.

- **Hedef:** Sivil şehirler yerine, İran'ın yerin onlarca metre altındaki Fordow veya Natanz gibi "sığınak delici" füzelerle bile ulaşılamayan nükleer tesisleri.
- **Amaç:** İran'ın "stratejik derinliğini" ve yeraltı dokunulmazlığını yok ederek, onları müzakere masasına (veya teslimiyete) zorlamak.

Önemli Not: Trump ve Netanyahu için asıl tehlike, bu darbenin İran'ın elindeki "kirli bombaları" veya sakladığı karşı saldırı kapasitesini tetiklemesidir. Bu da savaşı "pat" durumundan çıkarıp "karşılıklı mutlak yok oluşa" (MAD*) sürükleyebilir.

*MAD, İngilizce **Mutually Assured Destruction** teriminin kısaltmasıdır. Türkçeye "**Karşılıklı Garantili İmha**" veya askeri literatürdeki adıyla "**Dehşet Dengesi**" olarak çevrilir. Bu kavram, özellikle Soğuk Savaş döneminde nükleer stratejinin temel taşı haline gelmiş bir doktrindir. Mantığı oldukça basit ama bir o kadar da korkunçtur.

Sonuç: Mağlubiyeti Kabul Etmek mi, Zar Atmak mı?

Trump'ın "önce Amerika" (maliyet odaklı) ve Netanyahu'nun "güvenlik" eksenli siyaseti, onları bu kumarı oynamaya itebilir. Ancak 51 ve 63 puanlık genel performansları, böylesine büyük bir tırmanmayı yönetecek **Komuta Birliği** ve **Lojistik** desteğe sahip olmadıklarını gösteriyor.

Nükleer bir hamle, bir "harp prensibi" uygulaması olmaktan çıkar, rasyonel aklın bittiği yerdeki bir **kumar** olur.

Bu savaşıñ ölkemizi nasıl etkilediği ve neden çok iyi takip edilerek gerekli tebdirlere alınması gerektiğini başka bir yazıda ele alacağız inşallah.

M. Peyami Bayram

31 Mart 2026

Arnavutköy, İstanbul